

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 STYCZNIA 1934 ROKU

OTWARCIE MUZEUM PRZEMYSŁU I TECHNIKI

W dn. 16 grudnia 1933 odbyła się uroczystość otwarcia Muzeum Przemysłu i Techniki w Warszawie. Na inaugurację nowej placówki (której zbiory mieszczą się częściowo przy ul. Krakowskie Przedm. 66 i częściowo przy ul. Tamka 1) przybył Pan Prezydent Rzplitej, w otoczeniu członków Rządu; zjawili się również liczni przedstawiciele świata przemysłowego i naukowego. Szereg przemówień wygłoszony został przez pp.: Prof. Ponikowskiego, Premjera Jędrzejewicza, Prez. Słomińskiego, Dyr. Sliwińskiego, zakończony został referatem p. Inż. Jackowskiego o organizacji Muzeum.

Dział wytwórczości chemicznej (mieszczący się przy ul. Tamka) przedstawia się okazale i bardzo estetycznie. Wyróżniają się eksponaty, ilustrujące następujące gałęzie przemysłu chemicznego: sztuczne nawozy azotowe, przerób węgla kamiennego, materiały wybuchowe, półprodukty i barwniki organiczne, gazy techniczne, wyrób jedwabiu sztucznego, przerób tłuszczów, przerób kości, przemysł gumowy, wyrób farb i lakierów, fabrykacja sody, farmaceutyka. Przemysł zapałczany zobrazowany jest zarówno pięknym modelem fabryki zapałek w ruchu, jak ciekawymi fotomontażami.

Należy zaznaczyć, że Muzeum Przemysłu i Techniki, które działa w porozumieniu z innymi polskimi muzeami technicznymi, zdążyło już wydać Przewodnik, zaopatrzony w liczne ilustracje.

Nowa instytucja, jako jedna z dźwigni postępu technicznego w Polsce, powinna korzystać z najbardziej wydatnej pomocy przemysłu krajowego, zwłaszcza jeśli przyjrzeć się postępom muzealnictwa przemysłowo-technicznego w innych krajach.

Powszechnie znane Muzeum Techniki w Monachjum, Institut des Arts et Matiers w Paryżu, zbiory przemysłowe w innych stolicach świata wskazują drogę, po której powinno kroczyć nasze Muzeum Przemysłu i Techniki. O ile jednak zagraniczne instytucje mają już za sobą dziesiątki, niekiedy ponad setkę lat istnienia, o tyle polska placówka powstaje dopiero teraz i dlatego

też trudno byłoby mierzyć zbiory warszawskie skalą zagraniczną. W ramach naszych możliwości i w ciągu niedługiego okresu czasu, przeznaczanego na organizację Muzeum, zrobiono jednak bardzo wiele. Wprawdzie zbiory Muzeum znajdują się w dwóch lokalach, co nie sprzyja celowemu rozmieszczeniu eksponatów. Ale układ wystawionych przedmiotów, tudzież jego systematyka dają przejrzysty i jasny obraz tych gałęzi wytwórczości, które są reprezentowane w Muzeum. Na szczególną uwagę zasługuje dział cukrownictwa, któremu przeznaczono jedną salę. Obok precyzyjnie wykonanego modelu cukrowni i eksponatów ilustrujących przebieg procesu produkcyjnego, bardzo bogato przedstawia się dział historyczny z najstarszemi w języku polskim publikacjami, dotyczącymi technologii cukru.

Skoro już mowa o dziale historycznym, to należy również zwrócić uwagę na ciekawy zespół instrumentów i przyrządów fizycznych, pochodzących z dawnej Szkoły Głównej.

Zasługa szybkiego i celowego zorganizowania zbiorów muzealnych przypada przede wszystkim kierownikom nowej placówki. Dyrektor Muzeum, p. Inż. Kazimierz Jackowski, energiczny organizator, doprowadził w bardzo szybkim czasie do uruchomienia Muzeum i wzorowego ułożenia zdobytych często z wielkim trudem eksponatów.

Dział chemiczny, obrazujący w oryginalny sposób przebieg chemicznych procesów produkcyjnych, zawdzięcza pokonanie tysiącznych trudności przy organizacji, tudzież celowe zgrupowanie eksponatów — gorącemu rzecznikowi spraw Muzeum na terenie przemysłu chemicznego, nieustrudzonemu w zabiegach ku gromadzeniu możliwie największej ilości eksponatów: delegatowi Zarządu Muzeum do Sekcji Chemicznej, p. Inż. Wiktorowi Sommerowi. Słowa uznania należą się również Przewodniczącemu Sekcji Chemicznej Muzeum, p. Inż. Janowi Podraszce.

Należy sądzić, że nasz przemysł chemiczny nieustannie wzbogacać będzie zbiory Muzeum oraz to nowymi eksponatami, obrazującymi rozwój i postępy technologii chemicznej.

Z BIEŻĄCEJ DZIAŁALNOŚCI ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

W okresie od dn. 15 grudnia 1933 do 1 stycznia 1934 Związek Przemysłu Chemicznego zajmował się w szczególności następującymi zagadnieniami:

W sprawach traktatowych:

opracował postulaty przemysłu chemicznego w związku z rokowaniami o traktaty handlowe z Kanadą, Danją, Finlandją, Łotwą i Estonją, wystąpił o ustalenie kontyngentu przywozowego do Holandji na makuchy polskie,

występował w sprawie trudności uzyskania przydziału dewiz w Danji,

występował w sprawie uzyskania kontyngentu bieli cynkowej w Rumunji,

występował w sprawie wywozu węgla drzewnego z drzew iglastych do Austrii.

W sprawach kompensacyjnych:

występował w sprawie rozszerzenia listy kompensacyjnej w Brazylii na szereg artykułów chemicznych (obecnie cały import brazylijski zrównoważony jest wywozem żelaza),

zajmował się organizacją eksportu ceraty, chlorku cynku, salmijaku i węgla amonu na zasadzie kompensacji,

zajmował się sprawą organizacji importu łójów zwierzęcych z Ameryki Południowej.

W sprawach eksportowych:

zajmował się sprawą obniżenia cen opakowań blaszanych dla artykułów chemicznych, wywożonych zagranicę i uzyskał odpowiednie zniżki (w opracowaniu jest sprawa obniżenia cen opakowania drewnianego),

badał wspólnie z Izbą Przemysłowo-Handlową w Warszawie sprawę obniżenia cen spirytusu, soli i drzewa na potrzeby eksportowe,

badał sprawę możliwości rozszerzenia stosunków handlowych z Anglią,

badał nadal możliwości wywozu artykułów chemicznych do Związku państw Afryki Połudn., wskutek czego nawiązane zostały nowe stosunki,

badał możliwości ponownego nawiązania stosunków z Chinami,

współpracował z przedsiębiorstwami chemicznymi w kierunku rozszerzania wywozu do Palestyny,

badał w porozumieniu z Izbą Przemysłowo-Rolniczą możliwości wywozu polewy kaflowej,

W sprawach kolejowych:

występował w sprawie taryf tranzytowych przez Czechosłowację przy eksporcie artykułów chemicznych,

występował w sprawie rozszerzenia ulg przewozowych przy wywozie ceraty i imitacji linoleum,

współpracował z Ministerstwem Komunikacji w sprawie zmian taryfowych na pył odlewniczy,

badał i opinjował sprawę rozróżniania w nomenklaturze kolejowej tłuszczów i olejów roślinnych,

występował do Ministerstwa Komunikacji w sprawie zreformowania stosunków przewozowych w zakresie superfosfatów,

występował w sprawie obniżenia kontyngentu eksportowego w taryfie wywozowej dla salmijaku i węgla amonu.

ZE SPRAW TŁUSZCZOWYCH

Jak już donosiliśmy, dn. 2 grudnia r. ub. odbyło się na terenie Związku Izby Przemysłowo-Handlowych zebranie porozumiewawcze przemysłu i rolnictwa, które zgodnie ustaliło przewidywany kontyngent przywozowy ciekłych olejów roślinnych na cele jadalne w roku gospodarczym 1933/34 — na 11.000 tonn. Sprawa 1.600 tonn olejów ciekłych ponad powyższą liczbę ma pozostać jeszcze otwarta do kwietnia lub maja r. b.

Skolei grupa przemysłowa musiała zająć się rozdziałem kontyngentu przywozowego między poszczególne olejarnie i rafinerje. Jest to sprawa bardzo trudna, gdyż ilość dozwolona do przywozu jest bardzo nieznaczna i nie pozwoli zatrudnić warsztatów przetwórczych aż do nowych zbiorów w wyższym stopniu, niż ok. 50% ich zdolności przetwórczej. Dlatego też uzgodniony klucz rozdziału musi wymagać wiele pracy i trudów.

W każdym razie uzgodniono bezspornie pewne tezy, dotyczące zasady rozdziału między poszczególne olejarnie i rafinerje. Przedewszystkiem więc ustalono, że rafinerje, stanowiące z olejarniami jeden obiekt fabryczny lub związane organicznie z olejarniami, nie będą domagały się bezpośredniego przydziału, lecz tylko pośrednio — przez zakłady olejarskie.

Ponadto wystąpiono do Min. Przemysłu i Handlu z prośbą, aby z przydziałów przywozowych mogły korzystać tylko te zakłady przemysłowe, które były czynne w r. 1931 i 1932. Oparto się tutaj na precedensie, wynikającym z ogłoszonego w „Monitorze Polskim“ Nr. 236 Rozporządzenia o przywozie towarów kolonialnych.

Ustalono wreszcie zgodnie zasadę wolnego wyboru rodzaju nasion oleistych, z uwzględnieniem takiej wydajności olejów, jaka praktycznie miała miejsce w ciągu r. 1933.

Z ZAGADNIEŃ TARYFOWYCH

Ministerstwo Komunikacji zaczęło stosować w ostatnich czasach przy tworzeniu nowych taryf eksportowych kontyngenty, od których wyzyskania zależne jest działanie zniżek przewozowych. System ten jednakże nasuwa szereg zastrzeżeń. Przedewszystkiem wysokość eksportu jest niemożliwa w obecnych czasach do obliczenia, w wielu bowiem wypadkach eksport jest ściśle zależny od pozwoleń na przywóz uzyskanych zagranicą, lub też od wahań konjunkturalnych. Toteż eksporter nie mając pewności, że uda mu się wyzyskać kontyngent boi się ryzykować zawarcie transakcji na mniejsze kwoty, gdyż wtedy przepada mu zniżka przewozowa, zostają zatem naruszone podstawy kalkulacji. Z drugiej strony — przy tworzeniu nowych taryf wywozowych przeważnie mamy do czynienia z wywozem pionierskim, który tembardziej jest nieokreślony pod względem wysokości.

W przemyśle chemicznym niżki przewozowe, przyznane w taki sposób, dały wybitnie ujemny rezultat, gdyż eksporterzy rezygnują z korzystania z taryf eksportowych portowych i dokonują tranzakcji przez porty niemieckie, zwłaszcza, że koleje niemieckie odrazu przyznają pewne konkretne niżki na niewielkie nawet stosunkowo transporty. Stosowanie takich ograniczeń kontyngentowych jest tem niesłuszniejsze, że przy obecnie zwięzonym rynku wewnętrznym producent stara się wyzyskać wszelkie możliwości eksportowe, i czyni duże wysiłki w kierunku ulokowania zagranicą jaknajwiększych ilości towaru. Toteż ustalenie kontyngentu przestaje być dla niego podnieta, jak sądzi Ministerstwo Komunikacji, a raczej jest wyrażnie krępującym ograniczeniem. Wydaje się nam, że stosowanie kontyngentów może mieć raczej znaczenie w taryfach importowych, gdyż importer wskutek tego byłby zmuszony do czynienia jednorazowych większych zamówień i ustalenia jednakowego kierunku transportu.

WŚRÓD KSIĄŻEK

Subwencionowana przez Izbę Przemysłowo-Handlową w Warszawie mapa rozmieszczenia przemysłu w Polsce wyszła z druku w listopadzie r. 1933. Mapa, w formacie 105 x 75 cm obejmuje następujące działy przemysłu: górnictwo, hutnictwo, przemysł naftowy, metalowy, mineralny, chemiczny, włókienniczy, drzewny, spożywczy, oraz zakłady użyteczności publicznej (elektrownie, gazownie, wodociągi). Każdy dział przemysłu oznaczony jest odmiennym kolorem, ponadto zaś specjalne sygnały wskazują wielkość poszczególnych zakładów przemysłowych. Okrąg przemysłowy południowo-zachodni zobrazony jest osobno w podziałce podwójnej, zagłębia zaś naftowe i węglowe — w podziałce dziesięciokrotnej mapy głównej. Ponadto reproduktowane są plany portów w Gdyni i w Gdańsku. Sieć kolejowa i wodna wskazuje położenie zakładów pod względem komunikacyjnym.

Mapa wykonana została na podstawie oficjalnych materiałów Ministerstwa Przemysłu i Handlu oraz szczegółowych uzupełnień.

Cena mapy wynosi zł. 35, podklejonej — zł. 45; do nabycia jest w Izbie Przemysłowo-Handlowej w Warszawie.

KRONIKA

W dn. 14 grudnia 1933 odbyło się posiedzenie Zarządu Związku Przemysłu Chemicznego, na którym przedewszystkiem zreferowano stan rokowań o traktaty handlowe. Stwierdzono, że przy wszystkich negocjowanych w roku bieżącym traktatach — sprawy obrotu produktami chemicznymi grają bardzo poważną rolę. Postanowiono, aby Związek w dalszym ciągu współpracował przy rokowaniach, nie cofając się przed kosztami, wynikającymi z konieczności wyjazdów zagranicę. Powstające wskutek tego niedobory finansowe Związku muszą być pokryte przez odpowiednie wpłaty.

Wobec wejścia w życie z dniem 1 stycznia 1934 znowelizowanych Ustaw o czasie pracy

i o urlopach dla pracowników — wyjaśnione zostały wszystkie prawa i obowiązki przedsiębiorstw, zwłaszcza w zakresie przepisów o czasie pracy.

Następnie — przeprowadzona została szczegółowa dyskusja nad niektórymi społeczno-gospodarczymi poczynaniami Związku. Stwierdzono, że stała współpraca, jaką sobie zapewnił Związek z wybitną siłą techniczno-naukową, da nie tylko możliwość celowej i owocniej opracowywać zagadnienia normalizacyjne, ale jednocześnie pozwoli na dokładniejsze studjowanie nowych chemicznych możliwości produkcyjnych i udzielanie informacji zrzeszonym przedsiębiorstwom, zwracającym się do Związku w sprawach rozszerzenia swego programu produkcyjnego. Liczne względy przemawiają za utworzeniem w biurze Związku archiwum, które zawierać będzie wszystkie wiadomości i dane cyfrowe, oświetlające możliwość produkcji w kraju nowych artykułów chemicznych.

Zarząd Związku postanowił zachęcić przedstawicieli przemysłu chemicznego do wzięcia udziału w Międzynarodowym Kongresie Chemicznym w Madrycie.

Dn. 6 grudnia 1933, w lokalu Instytutu Naukowego Organizacji i Kierownictwa (Mokotowska 51), odbyło się plenarne zebranie Sekcji Chemicznej Instytutu. Zebraniu przewodniczył p. Dyr. Z. Toeplitz. Po wygłoszeniu przez p. Inż. M. Bornsteina referatu o celach i zadaniach Sekcji, rozwinęła się dyskusja, ujawniająca jednomyślność zapatrywań na metody przyszłych poczynania. Ustalono konieczność przyciągnięcia do współpracy doświadczonych i wybitnych przemysłowców, którzy wraz z pionierami zasad naukowej organizacji będą tworzyli uzupełniający się zespół. Zagadnienia, wykraczające poza ramy ścisłych zainteresowań chemicznych, jak np. gospodarke cieplną, elektryczną i t. d., postanowiono rozważać nie na zebraniach Sekcji, lecz na plenarnych posiedzeniach Instytutu.

Do Zarządu Sekcji zostali wybrani: p. M. Holtorp (przewodniczący), pp. M. Bornstein, Z. Toeplitz, E. Trepka (członkowie), p. J. Wierusz-Kowalski (sekretarz).

Przed zakończeniem zebrania — Prof. Z. Polanowski wygłosił odczyt p. t. „Drogi przyszłego przemysłu chemicznego”.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W „Monitorze Polskim” Nr. 287 z dn. 15 grudnia 1933 ukazał się pod poz. 312 okólnik Ministerstwa Skarbu z dn. 27 października 1933, podający wykaz trucizn i silnie działających środków farmaceutycznych, których odprawa celna może się odbywać tylko na zasadzie zaświadczeń władz administracyjnych II Instancji, wydawanych na przeciąg jednego roku.

W Dz. Taryf Nr. 75 ukazało się Rozporządzenie na zasadzie którego ustalona została wyjątkowa taryfa eksportowa dla chlorku cynku.

Pozatem obniżony został kontyngent obowiązujący w taryfie portowej dla mąki kostnej i litozonów.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO		Mączka kostna odklejona 30% P ₂ O ₅ 15 zł.	
Aceton	450 zł.	Naftalin surowy prasowany	28,00 "
Alkohol metylowy techniczny 90%	170 "	" czysty w łuskach	52,50 "
" " czysty 99%	300 "	Octan sodu	120 "
* Amoniak skroplony za 1 kg NH ₃	1,53 "	" ołowiu	215 "
* Azotniak mielony za 1 kg % N ₂	1,52 "	Oleina	175 "
" granulowany za 1 kg % N ₂	1,69 "	Oleum 20%	19,24 "
Azotan amonu	100 "	Olej lniany	115 "
Azotyn sodowy	120 "	* Potaż kalcynowany 90/95%	120 "
Benzol handlowy 90%	92 "	* Potaż żrący topiony 88/92%	140 "
" czysty	104 "	Pirydyna czysta dla celów analitycznych za 1 kg	8,00 "
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	13,50 "	Smola preparowana	16,50 "
* Boraks	110—125 "	Saletra amonowa	100 "
Chlor ciekły	115 "	Saletra potasowa	130 "
Chlorek cynku 50° Bé	30 "	* Saletra sodowa przem. zwyczajna	55 "
* Chlorek wapna bielący	30,6 "	* Saletra sodowa rafinowana	75 "
Chlorek wapnia (CaCl ₂)	20—22 "	* Salmjak raf.	120 "
Chlorobenzol	165 "	Siarczan amonu	28,45 "
Chloroform czysty	800 "	* Siarczan miedzi	65—75 "
" " „pro narcosi”	1,800 "	* Siarczek sodu 60/62%	60 "
Eter siarkowy	390 "	Soda amonjakalna	25 "
Fenol czysty	265 "	" „kaustyczna	60 "
Formalina 40%	270 "	Sól glauberska krystaliczna	7,00 "
* Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	220 "	Stearyna	155 "
" techniczna 85/88%	160 "	Superfosfat 16% par. Warszawa luzem	10,72 "
Karbolinum	29,75 "	Toluol czysty	115 "
Klej kostny	230 "	Woda amonjakalna chem. czysta zaw. ± 25% NH ₃	60 "
Klej skórny biały	270 "	Zelatyna techn.	400 "
Krezol czysty	128 "		
Kwas azotowy tech. 36° Bé za 100% HNO ₃	95 "		
Kwas mrówkowy 85%	241 "		
Kwas siarkowy 60° Bé	6,00 "		
" solny 19°/21° Bé	12,25 "		
" octowy techn. 30%	100 "		

Ceny powyższe są cenami hurtowymi i rozumieją się za 100 kg loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką rozumieją się wraz z opakowaniem.

KOMUNIKACJA LOTNICZA ZAPEWNIĄ MAKSIMUM WYGODY OSZCZĘDNOŚCI CZASU I BEZPIECZEŃSTWA

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne: „PRZEMYSŁ CHEMICZNY, BO RUTA Sp. Akc.", Zgierz, tel. Łódź 121-01; Warszawa, Piusa XI 3. m. 8, tel. 8-38-78. „WOLA KRZYSZTOPORSKA” Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165. ZAKŁADY CHEMICZNE W WIN- NICY, S. A. Henryków pod War- szawą. Tel. II podm Jabłonna 5. Biuro sprzedaży: Inż. Oskar Gross. Łódź, Piotrkowska 80, tel. 186-12.	Przem. Tłuszcz. „SCHICHT-LE- VER” Sp. Akc., Warszawa, Nowy Zjazd 1, telefony 605-77, 605-99.	Oleina zwierzęca: Sp. Akc. „STREM”, Mazowiecka 7, 5.84-30
Chlorek wapna bielący. Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.	Gumowe artykuły techniczne: Sp. Akc. „WOLBROM”, Warsza- wa, Wierzbowa 9, tel. 206-80. Zakł. Kauczukowe „PIASTÓW” Sp. Akc., Warszawa, Złota 35, tel. 533-49.	Siomka i włosie wiskozowe: Sp. Akc. TOMASZOWSKA FA- BRYKA SZTUCZNEGO JEDWA- BIU”, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.
Chlorek wapnia (CaCl₂): „ZAKŁADY SOLVAY W POL- SCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 5.91-24.	Jedwab sztuczny: Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FA- BRYKA SZTUCZNEGO JEDWA- BIU”, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39. FABRYKA PRZĘDZY I TKANIN SZTUCZNYCH „CHODAKÓW”, Sp. Akc., poczta Sochaczew. Tel. Sochaczew 81.	Smola pierwszorzędowa: Zakłady „ELEKTRO”, Łaziska Górne, G. Śląsk.
Farmaceutyczne przetwory: Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN”, Warszawa, Daniłowiczow- ska 16, tel. Centrala-Spiess. „FR. KARPINSKI SPÓŁKA AK- CYJNA”, Warszawa, Wolność 9, tel. 11-06-00.	Karbid: Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94. Zakłady „ELEKTRO”, Łaziska Górne, G. Śląsk.	Soda amonjakalna, krystaliczna i kau- styczna: „ZAKŁADY SOLVAY W POL- SCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 591-24.
Gliceryna farmaceutyczna i technicz- na: Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 584-30.	Klej kostny i skórny: Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 584-30.	Soda kaustyczna. Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.
	Kwaśny węgiel sodowy (bicarbonat): „ZAKŁADY SOLVAY W POL- SCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 591-24.	Sól glauberska krystaliczna: „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 8-75-39.
		Stearyna: Sp. Akc. „STREM”, Warszawa Mazowiecka 7, tel. 584-30.
		Zelazokrzem 45% i 75%: Zakłady „ELEKTRO”, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego” bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 510-14

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej—Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI

Druk L. Bogusławskiego i S-ki, Świętokrzyska 11